

BLEKINGE MUSEUM

Rapport 2017:20

Restaurering av tak- och väggmålningar, Hörby 1:95

Antikvarisk medverkan, 2017

Jimmy Juhlin Alftberg

Rapport 2017:20

Restaurering av tak- och väggmålningar, Hörby 1:95

Antikvarisk medverkan, 2017

Mjällby socken

Sölvesborgs kommun

Blekinge län

Jimmy Juhlin Alftberg

Blekinge museum

Borgmästaregatan 21
371 35 Karlskrona

Växel: 0455-30 49 60 vardagar 8-16
Reception: 0455-30 49 85

www.blekingemuseum.se

© 2017 Blekinge museum

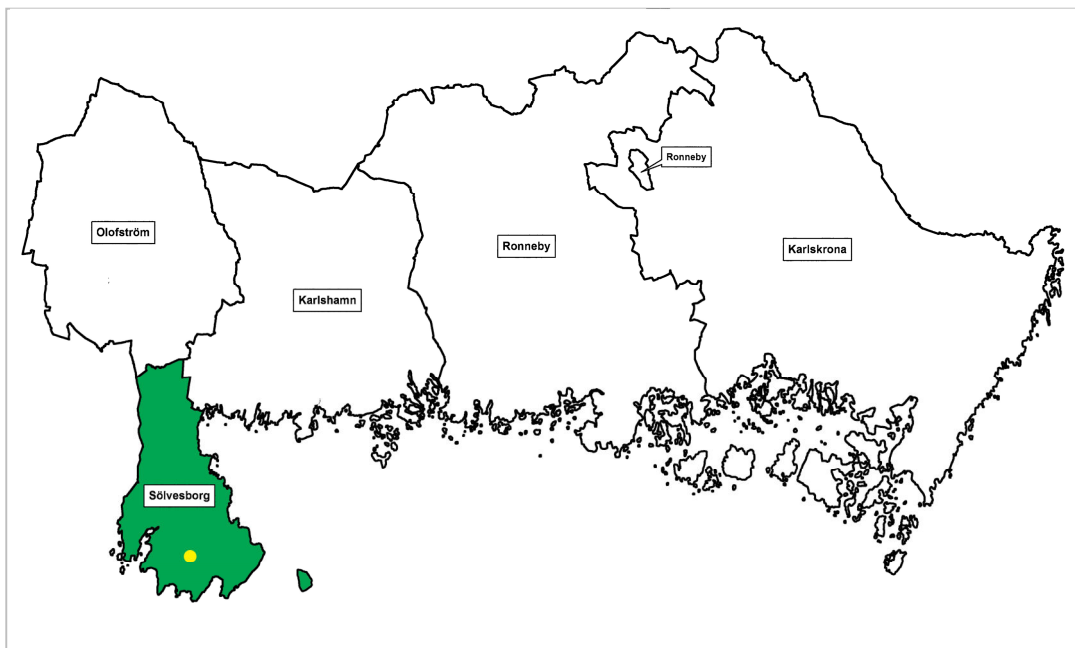
Omslagsfoto: Sydöstra rummet, nordvästra hörnet, med vägg- och takmålningar. Fotot taget vid slutbesiktningen.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle. Dnr 507-99-502.

Restaurering av tak- och väggmålningar, Hörby 1:95

Innehåll

Sammanfattning av utförda åtgärder	5
Administrativa uppgifter	5
Byggnadshistorik med relevans för ärendet	5
Utförda åtgärder	6
Tak inkl. hålkälslist	6
Väggar	7
Iakttagelser under restaureringen	9
Avvikelser från arbetshandlingarna	9
Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder	9
Övriga handlingar med relevans för ärendet	9

Sölvesborgs kommun, Hörby 1:95 ungefärligt markerad.

Del av Mjällby socken, Hörby 1:95 markerad.

Sammanfattning av utförda åtgärder

Skador i form av sprickbildning och färgflagning på vägg- och takmåleri har reparerats med traditionella material och metoder.

Administrativa uppgifter

Objekt	Hörby 1:95
Socken	Mjällby socken
Kommun	Sölvesborgs kommun
Arbetshandlingar	-
Länsstyrelsens diarienummer	434-4216-16
Blekinge museums diarienummer	BM2017-103
Byggherre/beställare	Per-Göran Persson
Entreprenör	Bengt Scharfe, Målarmästare Scharfe AB
Underentreprenörer	Malena Nilsson, Malena Målare Maria Attström, Econyans
Antikvarisk medverkan	Blekinge museum genom Jimmy Juhlin Alftberg
Byggnadstid	Augusti–september 2017
Slutbesiktning	2017-09-20
Bidrag till kulturmiljövård	80% av totalkostnaden

Byggnadshistorik med relevans för ärendet

Mangårdsbyggnaden på gården Hörby 1:95 (även kallad Hörbygård och Hovgården) är uppförd under slutet av 1700-talet. Byggnadens sydöstra rum – salen – är utrustat med dekormåleri på samtliga väggar och i taket. Väggmålningarna är daterade till 1920-talet och takmålningen till 1700-talet. Väggmålningarna är utförda med linoljefärg på slätspacklad puts och takmåleriet är utfört med limfärg på putsad yta.

Cirka 1991 skedde viss restaurering av målerierna samt lagning av gamla sättningssprickor. Vid tillfället utfördes även grundförstärkning på gården.

I samband med vägbygge till vindkraftverk 2014, strax öster om gården, uppkom ånyo sättningsskador då vägmaterialet maskinellt komprimerades. Dessutom kragade östra ytterväggen utåt ca 10 centimeter. Speciellt svåra skador uppstod på den östra hålkälslisten i det sydöstra rummet.

Utförda åtgärder

Skadebilden på målerierna kunde delas in i två grupper; sprickbildning i framförallt taket och på hålkälslisterna samt riklig färgflagning och småsprickor på vertikala ytor (partiellt på samtliga väggar).

Tak inkl. hålkälslist

Sprickor – till övervägande delen på östra och södra takpartierna – har varsamt fyllts igen med gipsbaserat lagningspackel (ARDEX A 828), påförd med spatel (se exempel på fig. 3 och 9). Likaså har lösa delar av hålkälslisten, på östra sidan, omfästs på ursprunglig plats med gips som fästmedel. Viss uppbyggnad med gips utfördes även vid mindre partier på hålkälslisten, där putsen fragmenterats i samband med sprickbildningen. Efter att gipset härdat skedde ommålning direkt på lagning med platsblandad limfärg (fig. 3), vilken efter påförning torkades med varmluft (fön).

Fig. 1. Spricka på östra hålkälslisten.

Fig. 2. Sprickan lagad och avförd.

Fig. 3. Imålning med oljefärg efter spricklagning, södra hålkälslisten.

Väggar

Sprickbildning på väggarna (se exempel på fig. 4), och partier med färgbortfall, har fyllts igen med linoljebaserat spackel (Rubinol), påförd med gummispackel. Spacklingen utfördes med stor precision, så att efterslipning inte blev nödvändig. Då spacklet torkat skedde ommålning med platsblandad linoljefärg.

Färgflagningar lagades genom att flagorna först mjukades upp med ånga, skapad genom att värma med strykjärn på blöt trasa, som pressades mot bakplåtspapper lagd på väggyta. De mjuka flagorna trycktes därefter fast med strykjärn och bakplåtspapper (fig. 6). Efter intryckning av flagor limmades de synliga sprickorna mellan fast och flagad färg med vattenbaserat lim (förgyllningsgrund som ej missfärgar, Wunda Size Syntetic). Limmet fördelades och maserades in för hand. Efter limning torkades överskottsmaterialet bort med fuktig trasa.

Fig. 4. Exempel på flagad färg.

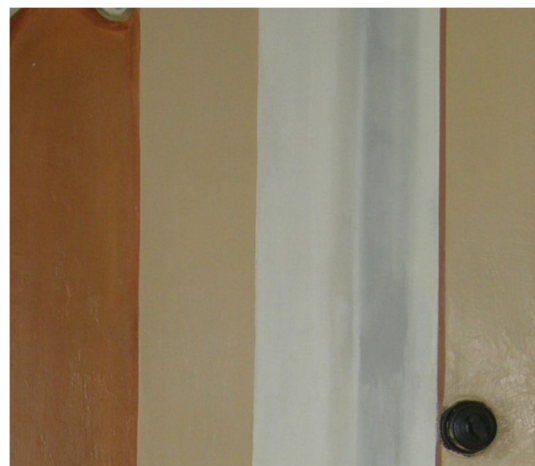

Fig. 5. Skada lagad.

Fig. 6. Fasttryckning av flagat färgparti, efter mjukgörning.

Fig. 7. Vy mot norra väggen, vänstra delen, under arbetet.

Fig. 8. Vy mot sydöstra hörnet, efter arbetet.

lakttagelser under restaureringen

Färgflagningen är alstrad genom att det bakomliggande linoljespacklet partiellt släppt på grund av spänningar och materialutmattning (plasticiteten i linoljespacklet är sedan länge försvunnen). Skadebilden kan anses som naturlig.

Det kunde noteras förekomst av viss saltutfällning under sydvästra fönstret. Då orsaken och omfattningen av detta är okänt lämnades partiet utan åtgärd. Utredning som inte faller inom ramen för tak- och väggrenoveringen krävs för att gå vidare med åtgärd.

Avvikelser från arbetshandlingarna

Arbetshandlingar saknas. Inga avvikelser har noterats utifrån muntliga överenskommelser.

Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder

Samtliga åtgärder är väl utförda i enighet med Länsstyrelsens tillståndsbeslut. Stora delar av arbetet har de facto inneburit rena konserveringsåtgärder, till vilket entreprenörerna har visat sig mycket väl skickade.

Övriga handlingar med relevans för ärendet

2017-04-11 Länsstyrelsens bidragsbeslut

Fig. 9. Lagade taksprickor i sydöstra hörnet. Under arbetet.

Karlskrona 2017-10-02

Jimmy Jublin Alftberg

Rapportserie 2017

Blekinge museum

- 2017:1 **Efterundersökning Västra Vång 2016.** Johannishus 1:2. Hjortsberga socken, Ronneby kommun.
- 2017:2 **Arkeologisk efterundersökning Sillnäs udde.** RAÄ 56 Mjällby sn. Mjällby socken, Sölvesborgs kommun.
- 2017:3 **Nättraby kyrka. Arkeologisk schaktning vid altaret.** Nättraby socken, Karlskrona kommun.
- 2017:4 **Arkeologisk utredning i Mölletorp 2016.** Augerum socken, Karlskrona kommun.
- 2017:5 **Krutvikens gästgiveri – grunder och terrasser.** Karlskrona socken, Karlskrona kommun.
- 2017:6 **Torstäva 9:2 Arkeologisk undersökning 1983 av rest sten, RAÄ Ramdala 81:1.** Ramdala socken, Karlskrona kommun.
- 2017:7 **Residenset i Kristianstad – Tapet- och färgundersökning.** Kristianstad socken, Kristianstad kommun.
- 2017:8 **Kv. von Gerdt 59. Arkeologisk förundersökning i samband med miljöteknisk markundersökning.** RAÄ 77:1 Karlskrona socken, Karlskrona kommun.
- 2017:9 **Arkeologisk utredning VA-ledning Bräkne-Hoby – Järnavik.** RAÄ 868 Bräkne-Hoby sn, Pagelsborg 6:1 m.fl. Bräkne Hoby socken, Ronneby kommun.
- 2017:10 **Backstugan i Brokamåla. Skadebesiktning och dokumentation.** Jämshög socken, Olofströms kommun
- 2017:11 **Projekt Elleholm 2016.** Arkeologisk undersökning inom delar av RAÄ Elleholm 3:1 och 12:1 i Blekinge län. Elleholm 2:3 m.fl., Elleholms socken, Karlshamns kommun.
- 2017:12 **RAÄ Hjortsberga 271.** Arkeologisk undersökning och återställning av stensättning, skadad av skogsbruket. RAÄ 271, Hjortsberga socken, Ronneby kommun.
- 2017:13 **Nedläggning av fiberledning inom RAÄ Kristianopel 222:1 Kristianopel, gamla stadsområdet. Arkeologisk förundersökning.** Kristianopel socken, Karlskrona kommun.
- 2017:14 **Arkeologisk förundersökning – Siretorp 5:64 och Siretorp 3:33.** Arkeologisk förundersökning RAÄ 121 och 169 Mjällby socken, Sölvesborgs kommun.
- 2017:15 **RAÄ Hjortsberga 325 och 326.** Arkeologisk förundersökning inför anläggande av GC-väg mellan Listerby och Johannishus, Ronneby kommun.

2017:16 **Hillerslätt 1:4** Arkeologisk undersökning 1972-1973 av stensättning RAÄ Hjortsberga 78:1. Hjortsberga socken, Ronneby kommun

2017:17 **Nättraby kyrka. Arkeologisk kontroll etapp 2 i samband med schaktning vid altaret.** Nättraby socken, Karlskrona kommun.

2017:18 **RAÄ Sturkö 97. Arkeologisk utredning i samband med schaktning för optisk kabel.** Sturkö socken, Karlskrona kommun.

2017:19 **Skötselplan över Kristianopels befästningsverk.** Kristianopel socken, Karlskrona kommun.

2017:20 **Restaurering av tak- och väggmålningar, Hörby 1:95.** Mjällby socken, Sölvesborgs kommun.

